

היסטוריית ההזרעה

ההזרעה המלאכותית כיום היא דבר שבשגרה וכמובן שאין כל עוררין על השיטה. לא כך היה בתחילת הדרך, בשנות השלושים, עם הרופאים הווטרינרים החלוצים שרצו לאמץ את השיטה שהובאה דווקא מרוסיה. זמן רב התנהל ויכוח על השאלה מי היה חלוץ ההזרעה המלאכותית בארץ. **אריה שד"ר** מנהל מוזיאון הרפת קובע בנחרצות - **ראובן מנצ'ל**, הוא האיש

מקצועית של אותם ימים - בכך הוא הפך לחלוץ ההזרעה המלאכותית בא"י.

מאחר ולא הייתה שיטה ודאית להזרעה, השתמש הד"ר בספוג, שאותו דחף לבושת של הפרה הדורשת, הרביע אותה, הוציא את הספוג, סחט את הזרמה והזריע בה את הפרות הנגועות, שלא היו ניתנות להרבעה, בגלל המחלה. למרות השיטה הפרימיטיבית והאמצעים הדלים, חלק מהפרות הצליחו להתעבר.

במקביל לד"ר שטורמן, החלו גם ד"ר טריינין, ד"ר בן-דוד, ד"ר שפירא, ד"ר אשכנזי, ד"ר שינדלר וד"ר נוימרק לעסוק בניסיונות הזרעה.

שנתיים לאחר התפרצות המחלה, הגיע ארצה ד"ר יהודי

הזרעה המלאכותית החלה ברוסיה, בזמן הצארים, והתפתחה במרץ רב לאחר המהפכה הקומוניסטית.

מלחמת העולם הראשונה, המהפכה והקולקטיביזציה, גרמו להרס החקלאות. הדרך לשקמה, לדעתם של המומחים, הייתה ע"י הזרעה מלאכותית - וכך החלו הניסיונות הראשונים בהזרעה ברוסיה.

בשנת 1932 פרצה בארץ ישראל מחלת "דלקת הבושת" ונפוצה בכל הארץ, מכיוון שהפרות הורבעו ע"י פרים. כתוצאה מהרבעתן, חלו הפרות והפכו לעקרות.

באותם ימים, החל ד"ר מנחם שטורמן (אביו של ד"ר חיים שטורמן ז"ל) בניסויי הזרעה ראשונים בארץ. את ניסיונותיו ביסס, בעיקר, על קריאה בעיתונות רוסית-

ד"ר פוקס - לקיחת זרמה

היסטוריית של הענף

המלאכותית

אריה שד"ר

התאחדות מגדלי בקר, מוזיאון הרפת

ראובן מנצל לוקח זרמה מפר בקבוצת כנרת 1944

שבתאי רביב ז"ל: "כאשר נוסד המרכז, ביולי 1946, ואז כבר הקיף שלושה-עשר קיבוצים, ושישה מושבים ומושבות בגליל התחתון, הועמד ראובן מנצל כמנהלו המקצועי הראשון של המרכז (המרכז = אגודת הזרעה ראשונה בארץ בעמק הירדן). נקודת ציון חשובה בדרכו של ראובן היא השתלמותו בחו"ל, במיוחד בארצות סקנדינביה, שאותן הכיר עוד מנערותו. הוא המזריע הראשון שזכה בהשתלמות מקצועית יסודית בענף, שרק החל להתפתח בארצות תבל המתקדמות. משם הביא לנו את שיטת ההזרעה הרקטו-וגינאלית, ואשר הייתה אסורה לשימוש בארץ ע"י אנשים שהם לא רופאים, מטעם הסמכויות הווטרינריות. ראובן לימד את השיטה ביסודיות הייקית שלו, וממש במחתרת נסענו למשקים נידחים ולמדנו את השיטה ממנו, מתוך שכנוע עמוק שזו השיטה אשר נותנת את התוצאות הטובות ביותר. ואמנם, כיום היא השיטה הנפוצה והמקובלת בארץ, וכל מזריע מתחיל את צעדיו הראשונים בלימוד השיטה הזאת".

לפיכך, ראובן מנצל ז"ל יישם בארץ את שיטת ההזרעה המלאכותית שבה אנו עובדים עד היום זה. יהי זכרו ברוך. ■

הוחדר הקפילר, עם הזרמה, לתוך גוף הרחם. **התוצאות היו מדהימות: בניסוי השתתפו 400 פרות בכל קבוצה, בקבוצה הראשונה התוצאות היו 36% (בשיטה הישנה), ובקבוצה השנייה התוצאות היו 56% (בשיטה החדשה).**

מי, בכל זאת, חלוץ ההזרעה המלאכותית בישראל?

לפני שנים אחדות, באחת השיחות, בין כותב שורות אלה ובין שלמה דורי ז"ל, התעורר הויכוח - מי האחראי להבאת השיטה הנוכחית לארץ? למרות הויכוחים, לא הצלחנו להגיע להסכמה מי האחראי למעשה. כל ניסיונותינו לברר אצל המומחים ובעלי התפקידים בענף, לא עזרו בפענוח התעלומה. בגליל, ששם הייתי רפתן, היה מקובל שהמזריע, **ראובן מנצל ז"ל**, איש קבוצת כנרת, שהיה מבכירי הענף, הוא זה שהביא את השיטה לארץ. כשכבר נואשתי מהעניין, בטפלי בפנית הזיכרון שנמצאת בארכיון הרפת, נתקלתי בהספד שאותו נשא **שבתאי רביב ז"ל**, שהיה חברו הטוב של מנצל, והיה מבכירי הענף. הקטע מתוך ההספד פתר את התעלומה - מתוך דברי

אנגלי העונה לשם פוקס, וסיפר שלמד את מקצוע ההזרעה ברוסיה אצל גדולי המומחים והוא מבקש לפתח את הנושא בארץ. השלטונות הווטרינריים האנגליים ראו את הבקשה בחיוב. אולם, עקב הצורך בהשקעה, בכלים ובזמן, המשקים לא שיתפו פעולה. הרפתנים והמשקים לא הבינו את ערכה העצום של ההזרעה, ולכן לא התקיים שיתוף פעולה מצד המשקים.

יחד עם זאת, לימד ד"ר פוקס את הרופאים את שיטת ההזרעה, וכך החלו לקום בארץ מרכזי הזרעה במקומות שונים בין היתר, בפורייה, בעין חרוד ובדרום. כמו בכל דילמה רצינית, פרצו ויכוחים בין הרפתנים והמומחים, כשאלו שוללים ואלו מסכימים עם השיטה. נמצאו נועזים שהסכימו להגיש פרות לניסויי הזרעה, וכבר בשנים 1936-1937 הוזרעו 116 פרות, כש-51.3% מהן הרות (הלוואי עלינו היום).

כיום, כבר אפשר לומר, שד"ר פוקס ושאר המומחים, בעקשנות עצומה ובלתי-נדלית, כפו את ההזרעה על משקינו והובילו את הטכנולוגיה קדימה.

ב-1939, במאמצים רבים של התאחדות מגדלי הבקר, הסכימו הרוסים לקבל את ד"ר אשכנזי להשתלמות בנושא. עם חזרתו ארצה, הביא הד"ר ידע בנושא, מכשירים וכלי עבודה. כך התקיימה פריצת דרך בנושא.

בתחילה, הסברה בארץ הייתה שרק רופאים יכולים לעסוק בהזרעה, על אף שבכל העולם לא רק רופאים הורשו להזריע. שיטת ההזרעה בוצעה בתחילתה ע"י ספקולום ממתכת, ביחד עם פנס שבו האירו את פנים הבושט ובקפילר שמחובר בקצהו ובמזרק - שחררו את הזרמה לפי צוואר הרחם.

התוצאות היו סבירות וחסכו פרים, חסכו את סחיבת הפרה לפרייה וכן חסכו מחלות שהפר הפיץ. במרוצת השנים, הספקולום הישן והמסורבל הוחלף בספקולום חדיש מזכוכית או מתכת.

בשנת 1943, נערך ניסוי ע"י שני מדענים מארה"ב, שהזריעו שתי קבוצות: אחד בצורה הישנה ואחד בצורה החדשה, אשר בה החדירו את יד המזריע לחלחולת הפרה ומיששו את רחמה לזיהוי, דרישה והחזקה. תוך כדי ההחזקה